

सुनछहरी गाउँपालिका रोल्पा

प्रमाणिकरण : २०७८।०७।१६

सुनछहरी गाउँपालिका

“सुनछहरी गाउँपालिकाको महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका परिचालन सम्बन्धि कार्यविधि २०७८”

प्रस्तावना :

नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रमा विगत देखि नै महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउदै आएको महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई परिचालन गर्दै स्वास्थ्य सेवालाई थप प्रभावकारी रूपमा कार्यन्वयन गर्न वान्छनिय देखिएकाले सुनछहरी गाउँपालिका स्वास्थ्य ऐन -२०७८ दफ ४७ को उपदफा २ वमोजिम महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका परिचालन सम्बन्धि कार्यविधि तयार पारिएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

(१) यस कार्यविधिको नाम सुनछहरी गाउँपालिकाको महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका परिचालन सम्बन्धि कार्यविधि २०७८ रहने छ ।

(२) यो कार्यविधि स्थानिय राजपत्रमा प्रकाशन भएको मिति देखि लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा :

विषय र प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

(क) “गाउँपालिका” भन्नाले सुनछहरी गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

- (ख) “कार्यविधि” भन्नाले सुनछहरी महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका परिचालन सम्बन्धि कार्यविधि २०७८ सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “कार्यपालिका” भन्नाले सुनछहरी गाउँ कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका” भन्नाले सुनछहरी गाउँपालिका भित्र रहेका नियमानुसार छनोट भएका महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “स्वास्थ्य संस्था” भन्नाले यस गाउँपालिका भित्र संचालन रहेका स्वास्थ्य चौकी तथा आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र सम्झनु पर्छ ।
- (च) “स्वास्थ्य शाखा” भन्नाले सुनछहरी गाउँपालिकामा रहेका स्वास्थ्य शाखा सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “स्वयंसेविका छनोट समिति भन्नाले नियमानुसार गठन भएको महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका छनोट समितिलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “पालिका प्रमुख” भन्नाले सुनछहरी गाउँकार्यपालिकाको पालिका प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत भन्नाले सुनछहरी गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ञ) “सेवा सुविधा” भन्नाले संघ , प्रदेश र यस गाउँपालिकाबाट स्वीकृत भई महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई प्रदान गर्ने सेवा सुविधा सम्झनु पर्छ ।

३. उद्देश्य :

- (क) महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई सेवामा उत्प्रेणा जगाउने ।
- (ख) गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धि कार्यक्रमहरुमा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई परिचालन गरी निर्धारित समयमै लक्ष्य हासिल गर्ने ।
- (ग) नियमित स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रगति प्रप्त गर्ने ।
- (घ) संघय, प्रादेशिक तथा गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको स्वास्थ्य प्रर्वद्धन सम्बन्धि लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्न ।

४. स्वास्थ्य आमा समूह गठन तथा कार्य विवरण सम्बन्धि :

आमा समूह गठन तथा छनोट गर्ने देहायका आधारहरु निर्धारण गरेको छ ।

- (क) आमा समूह गठनका लागि एउतै टोलका कम्तीमा २५ जनाको (विवाहित महिला, गर्भवति, बच्चाका आमा, सासुहरु) सहभागि भएको समुह हुनुपर्ने छ ।
- (ख) पहिले देखि नै गठन भई संचालनमा रहेका आमा समूहहरुलाई नियम ४ (क) अनुरूप हुने गरी पुर्नगठन गर्न सकिनेछ ।
- (ग) सहभागिहरु मध्यबाट सर्व सम्मत रुपमा एक जना अध्यक्ष, अन्य सहभागिहरु सदस्य रहने छन । आमा

समूहको सदस्य सचिवको काम महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले गर्नेछन ।

५. महिला स्वयं सेविका छनौट :

महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका छनौट हुनका लागि देहाय वमोजिमको मापदण्ड हुनु पर्नेछ

१. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका को रूपमा कार्य गर्ने महिला सम्बन्धित वडा र टोलको स्थानिय वासिन्दा र आमा समूहको सदस्य हुनु पर्नेछ ।
२. निशुल्क रूपमा (स्वयंसेवकको रूपमा) काम गर्न ईच्छुक हुनु पर्नेछ ।
३. उमेर २५ वर्ष पुरा गरी ४५ वर्ष ननाघेको विवाहित महिला हुनु पर्नेछ ।
४. कम्तिमा ८ कक्षा पास हुनु पर्नेछ ।
५. तोकिएको ढाँचामा निवेदन लिई सम्बन्धित आमा समूहबाट छनौट भई स्वास्थ्य संस्था र वडाको सिफारिस भएको हुनु पर्नेछ ।
६. निबेदक एक भन्दा धेरै भएमा सम्बन्धित वडाको स्वास्थ्य संस्था प्रमुख वा प्रतिनिधिको रोहबरमा सेवाक्षेत्र भित्रका आमा समूह मध्यका अधिकतम सदस्यहरूले छानेको महिला महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका चयन गर्न सकिनेछ ।
७. फौजदारी अभियोगमा कसुरदार नभएको हुनु पर्नेछ ।
८. मानसिक सन्तुलन ठिक भएको हुनु पर्नेछ ।
९. परिवारको मन्जुरी भएको हुनु पर्नेछ ।
१०. सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाको कर्मचारी नभएको हुनु पर्नेछ ।

नोट : यस कार्यविधि प्रारम्भ हुदाका वखत कुनै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका नियम ५ को उपनियम १० वमोजिम भएको पाईएमा कार्यविधि प्रारम्भ भएको मितिले ३ महिना भित्र स्वच्छिक अवकासमा जानुपर्नेछ अन्यथा सेवा अवधि समाप्त भएको मानिनेछ ।)

६ . काम कर्तव्य र जिम्मेवारी :

१. तोकिएको कार्य क्षेत्र भित्रका सम्पूर्ण घरधुरी, उमेर समुहको जनसंख्या, प्रजनन उमेरका महिलाहरूको संख्या लगाएत सम्पूर्ण जनसंख्याको लगत राख्नुपर्नेछ ।
२. सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था, वडा र गाउँपालिकाको मातहतमा रहि सेवा गर्नुपर्ने ।
३. नेपाल सरकारले तोकेको सम्पूर्ण स्वास्थ्य सम्बन्धि क्रियाकलापमा सहभागि भई सहयोग गर्ने ।
४. गाउँघर क्लिनिक, खोप क्लिनिक तथा राष्ट्रिय अभियानहरूमा सहभागि भई सहयोग गर्ने ।
५. हरेक महिनाको अन्त्यमा आफूले गरेका क्रियाकलापहरूको प्रतिवेदन सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा पेश गर्नुपर्नेछ ।
६. नेपाल सरकारले स्थानिय स्तरमा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवा (जस्तै : गर्भवतिलाई आईरन चक्की वितरण, अस्थायी परिवार नियोजनका साधनहरू वितरण, सामान्य रुघाखोकीको घरेलु उपचार सर सल्लाह तथा प्रेषण, झाडापखालाको उपचार, परामर्श तथा प्रेषण) हरुलाई निरन्तर रूपमा रूपमा सहभागि भई सेवा दिनुपर्नेछ ।

७. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई पायक पर्ने गाउँ टोल र आवश्यकता खताउन बाधा पर्ने छैन ।
८. गाउँकार्यपालिकाले घरधुरी, जनसंख्या, गाउँ र टोल एकिन गरि महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको संख्या र कार्यक्षेत्र तोक्न सक्नेछ ।
९. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको आचारसंहिता अनुसूची १ बमोजिम हुनेछ ।

७. सेवा सुविधा:

१. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको कुनै मासिक पारिश्रमिक हुने छैन ।
२. नेपाल सरकारले प्रदान गरेको पोशाक सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।
३. सेवा उमेर पुगि वा स्वच्छिक बिदाई हुदा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई तोके बमोजिमको प्रोत्साहन सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।
४. स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाको स्विकृति लिई कुनै संघ संस्थाले महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई प्रोत्साहित गर्न तथा स्वास्थ्य सम्बन्धि काममा लगाउन सक्नेछ ।

८. सेवा उमेरको व्यवस्था :

१. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको सेवा उमेर ६० वर्ष हुनेछ ।

२. स्वच्छिक बिदाई :

- कुनै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले कुनै पनि कारणले सेवा गर्न नसक्ने भएमा आवश्यक कारण खुलाई सम्बन्धित आमा समूहमा राजिनामा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- आमा समूहको सिफारिसमा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखाले राजिनामा स्वीकृत गरेपछि सेवा मुक्त भएको मानिनेछ ।

३. सेवा मुक्त हुने अवस्था :

- नेपाल सरकारले गैरकानुनी मानेको कार्यमा संलग्न भएमा ।
- मानसिक सन्तुलन गुमाएमा ।
- फौजदारी अभियोगमा कसुरदार ठहरिएमा ।
- बसाईसराई गरी अर्को स्थानमा गएमा ।
- कामकाज सन्तोषजनक नभएको भनि आमा समूहको निर्णय र माग बमोजिम सेवा सन्तोषजनक नभएको ठहरिएमा ।

९. थपघट र हेरफेर :

गाउँपालिकाको आवश्यकता, प्राथमिकता एवं सन्दर्भ समेतलाई मध्य नजर गरी सुनछहरी गाउँपालिकाले यस कार्यविधिमा आवश्यक थपघट तथा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

१० . बाधा अड्काय फुकाउ :

यो कार्यविधि कार्यन्वयका क्रममा कुनै बाधा आई परेमा गाउँकार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ

११ बचाउ तथा खारेजी :

- (क) यस कार्यविधिमा व्यवस्था भएका कुराहरु, स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ सँग बाझिएको हद सम्म स्वत : अमान्य हुनेछ ।
- (ख) यो कार्यविधि लागु हुनु भन्दा पहिले सुनछहरी गाउँपालिका अन्तर्गत संचालित कार्यक्रम यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूचि १

महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले पालन गर्नुपर्ने आचारसंहिता तथा प्रतिबद्धता

१. स्वयंसेविका भावले समुदायको अधिकार पहुँचलाई मुलमन्त्र मानी नैतिकता, ईमान्दारिता र उच्च मनोबलका साथ कार्य गर्नेछु।
२. आफ्नो सिप र ज्ञानको उपयुक्त रूपमा सदुपयोग गरी विभिन्न स्वास्थ्य कार्यक्रममा संलग्न भई समुदायमा स्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन गर्नेछु।
३. आफु सम्बद्ध स्वास्थ्य आमा समूह प्रति इमान्दारी, जवाफदेही तथा प्रतिबद्ध भई पुर्ण रूपमा कार्य गर्नेछु।
४. स्वयंसेवकको भावना र मर्मलाई कार्यगत रूपमा उतारी समुदायको स्वास्थ्य र भलाईको प्रवर्द्धन गर्नेछु।
५. सिकेका ज्ञान र सिपको समूचित प्रयोग गरी जनसमुदायलाई स्वास्थ्य संस्था तथा गाउँघर क्लिनिकबाट स्वास्थ्य सेवा लिन उत्प्रेरित गर्ने तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गर्न लगाउनेछु।
६. समुदायको व्यवहारमा सधै विनम्र रूपमा सहयोगी हुनेछु।
७. सेवाग्राहीको गोपनीयता कायम राख्नेछु।
८. आर्जित ज्ञान र सिपलाई सही सदुपयोग गरी आमा शिशुको स्वास्थ्य उत्थानमा आफ्नो हृदयदेखि नै लैजानेछु।
९. स्वास्थ्य आमा समूहलाई सशक्तिकरण गर्न तथा स्वास्थ्य सेवा सुदृढ गर्न यथासक्य कोसिस गर्नेछु।
- १० महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविका कोष को भावना र मर्म अनुसार यसको दिगोपन र प्रयोगमा सहभागी हुनेछु।
- ११ समुदाय तथा व्यक्तिको मान्यता र संस्कृतिलाई कदर गरी पक्षपात रहित सेवा दिनेछु।
- १२ स्वास्थ्य क्षेत्रमा संचालित अभियान कार्यक्रम मा सक्रिय रूपले सहभागि हुनेछु।
- १३ महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले पालना गर्नुपर्ने नीति, नियम तथा संघ प्रदेश र गाउँपालिका अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताको साथ सम्पन्न गर्नेछु।
- १४ जात लिङ्ग भाषा रंग उमेर शारिरिक असक्षमता राजनैतिक विचारधारा तथा अन्य कुराहरूले मेरो कार्यमा बाधा पर्ने छैन भनि विश्वास दिलाउनेछु।
- १५ सेवामा आधारित कार्यक्रमहरू हुंदा आफ्नो राजनैतिक विश्वास बारे प्रचारप्रसार गर्ने छैन।

हस्ताक्षर	हस्ताक्षर
स्वास्थ्य केन्द्र प्रमुख	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका

मिति २०.....साल.....महिना.....गते.....बार